

Enes Furkan KOÇ

Sanat ve Müzikte Çiçek Motifleri

Yıllar önce Oscar Wilde'nin *Mutlu Prens* adlı eserinin içerisindeki gül ve bülbül hikayesini okurken aklıma çiçek ve sanat arasındaki o kopmaz bağ gelmişti ve bu bağın üzerine düşünmüştüm. Bu yazıda söz konusu hususu analiz etmek istiyorum. Ulemamız bir işe 'efradını cami ağıyarını mani' bir tanımla başlarmış. Geleneğe uyarak çiçek kelimesinin etimolojik kökeninden başlamamız yerinde olur. Arapça 'zehra' kelimesi, genel olarak güzel kokulu, hoş görüntülü bitki anlamındadır. Çiçek kavramı için Türk Dil Kurumu sözlüğü tıp, kimya, isim ve mecaz olarak beş farklı mânâ vermiştir.

Çiçeğin tarihi en az insanlığın tarihi kadar eskidir. Müziğin de mazisi en az çiçek kadar eskidir. Bu yazıda sözü edilen bu iki kavramı ele alacağız. Çiçek bazen sevgilinin yanağını betimlerken, bazen onun güzel kokusunu tasvir ederken, bazen annelerimizin şefkatini ve sıcaklığının bir ifadesi olarak karşımıza çıkar. Bazen de karşımızda değer verdiğimiz kimselere

söyleyecek güzel bir kelime bulamadığımızda ya da sözlerin tükendiği yerde ansızın onu güzel bir çiçeğe benzetiveririz. Stresli anlarımızda kurduğumuz düşlerin olmazsa olmazıdır çiçek. İnsana bambaşka bir hava katmasının yanında şifadır aynı zamanda. Tarihçesini Âdem (a.s.)'a kadar götürenler olduğu gibi¹ antik Yunandaki Narkissos'la başlatanlar da vardır.² Bazı dönemlerde çiçekler efsanevi olaylara konu edilmiş, mistik ve egzotik birtakım manalar çağrıştırmaları beklenmiş, fal ve büyülere konu olmuştur.³ Kimi zaman bitki mi, çiçek mi, yoksa meyve mi diye farklı kategorilere maruz kalmış. Şiirlere, metinlere ve nihayet şarkılara kadar sızmıştır. 'Vazodaki Çiçeğin Hikayesi' bile yazılmıştır.⁴

İslam tarihinde çiçekle ilgili rivayetlerin sıhhati üzerine tartışmalar yapıldı. Hz. Peygamber'in; 'Bana güzel koku sevdirdi' [Nesai; İşâretün-Nisa] hafızalara nakşedildi. Celaeddin Suyûtî bir eser kaleme aldı ve o eserde konuştuğu çiçekleri.⁵ Demek ki, çiçekler hayatımızın bir parçası oldu ve metinlerde kendini gösterdi. Suyûtî'nin *Makâmâtü'l Miskiyye* ve *Makâmâtü'l Verdiyye* eserlerini ele alalım. Makâmâtü'l Verdiyye'nin bir diğer adı *Makâmâtü'r-Reyhân*'dir. On çiçeğin mahiyet ve yararlarını konu edinmiştir. Onlar gül, nergis, yasemin, elbân, nesrin, menekşe, nilüfer, mersin çiçeği, reyhân ve kına çiçeğidir. Suyûtî günün birinde ağaçları yemyeşil, gölgesi yoğun, dalları yapraklanmış ve rengarenk bir bahçede adı geçen güzel kokulu çiçekleri bir araya toplar, konuşturur.⁶ Çiçekler bazen birbirine saygı gösterir, bazen galeyana gelerek tarizde bulunurlar. Mesela gül kendisini diğer çiçeklerden üstün görerek böbürlenip diğer çiçekler arasında dikeniyi kendini beğenmiş bir halde ortaya çıkararak ileri atılır ve şöyle der:

"Sözlerime, her konuda bizden yardımını esirgemeyen Allah'ın adıyla başlıyor ve sadece ondan yardım diliyorum. Şunu biliniz ki ben, reyhangillerin kraliyim. Ruhlara hayat veren kaynak benim. Halife ve sultanların can dostuyum. Benim mekânım, taş-toprağın üzeri değil, yüksekçe yataklardır. Kırmızı rengim, bahçelerdeki bütün çiçeklerin üstünde parlar, kendini gösterir. Övünme noktasında bütün çiçeklerden daha şerefliyim. Çünkü ben, İsrâ gecesinde Hz. Peygamber, Cebrail ve Burâk'ın terinden yaratılmışım."⁷

¹ Klasik dönem tefsir kaynaklarında Âdem ve Havva'ya yasaklanan ağacın cinsi konusunda tartışmaların yer aldığı görülmektedir. Bu ağacın sümbül, buğday, üzüm asması, incir ağacı, hurma ağacı, ilim ağacı, iyilik ağacı, kâfur ağacı, meleklerin kendisinden yediği sonsuzluk ağacı olduğu yönünde görüşler dile getirilmektedir. Bkz. Ayşe Betül Oruç, *Klasik ve Modern Dönem Tefsirlerinde Âdem ve Eşinin Cennetten Çıkarılması Konusu -Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım-*.

² Yunan mitolojisinde Narkissos adıyla sözü edilen, adını narsizme, narkoza, bir çiçek familyasına (nergisgiller) ve bir çiçeğe vermiş olan Narsis (ya da Narkissos), Klasik Mitoloji'deki bir kahramandır. Bkz. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Narkissos>

³ Bu tarz eserler için ayrıca bkz. Halil Ersoylu, *Fal Falnâme ve Bir Çiçek Falı: Der Akşam-ı Ezhâr*, Türkiyât Mecmuası, 1996, c. XX.

⁴ Bu hikaye için bkz. Rıza Bağcı, Mahmut Kaplan'ın Vazodaki Çiçekler Hikayesi Üzerine Bir Tahlil Denemesi, CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 2011, c. 9 sf. 2.

⁵ Bkz. Hacı Çiçek, *Celâluddîn es-Suyûtî'nin el-Makâmâtü'l-Miskiyye ve el-Makâmâtü'l-Verdiyye'de Konuşturduğu Güzel Kokular ve Çiçekler*, SDÜİFD, 2018/1, sayı. 40.

⁶ Çiçek, a.g.e., sf. 156.

⁷ Suyûtî, *Makâmât*, sf. 11.

Gülün kendini övmesi bu minval üzere devam eder. Diğer çiçeklere göre daha üstün ve şerefli olduğuna dair Kur'an'dan; "Gök yarılıp da gül gibi kızardığı, yağ gibi eridiği zaman haliniz nice olur?"⁸ âyetini delil olarak getirir. Gül, insanlara olan yararlarını övünerek şu şekilde sayıp döker: "Sakinleştiriciyim, iç organları güçlendiririm, vücuda güzel ve aromatik bir koku veririm, benim gülsuyumu koklayanın baş ağrısı hafifler. Mideyi rahatlatırım, ciğer ve bağırsaklara oldukça yararlıyım, ne zaman olursa olsun suyum ve yağım vücutun azalarını güçlendiririm, baştaki bütün iltihaplara iyi gelirim, kimi zaman o iltihapları aksırıkla dışarı atarım."⁹ Suyûtî aynı zamanda gül ile alakalı bir de kendi duygusunu ifade eden bir beyit kaleme almıştır: "Gülün, bende önemini yitirmeyen bir derecesi vardır. Bütün çiçekler asker, gül ise yüce komutandır."¹⁰

Bundan sonra nergis ayağa kalkar, sanki gülün sözlerinden incinmiş gibi gözlerini güle diker ve şunları söyler. "Ey gül! Sen, haddini aştın! Bütün güzellikleri kendinde topladığını iddia ediyorsun. Kırmızı renkten dolayı şerefli olduğuna inanıyor isen bil ki o renk, günahın sembolüdür."¹¹ Hz. Peygamber'in; 'Kırmızı giymekten sakının! Çünkü şeytan, kırmızı rengi ve şöhret veren her giysiyi sever' diye buyurduğunu duymadın mı?¹² diye tarizde bulunur. Nergis kelimesi Farsça bir kelime olup sonradan Arapça'ya girmiştir.¹³ Arapçada nur, ışık anlamına gelen nergisin Farsça'daki anlamı "Ro-zeyn" demektir.¹⁴ Reyhangiller familyasındandır ve soğanlı bir bitkidir.¹⁵ Genelde nergis çiçeği, gözlere ve göz kapaklarına benzetilmiştir. Hatta çoğu kez "nergisin gözleri", "nergisin bakışları" diye nergis kişileştirilmiştir.¹⁶ Bu nedenle şair şöyle söylemiştir: "Ey ayaklarla nergislere basan adam! Ayaklarla gözlere basmaya utanmıyor musun ?!"¹⁷

Suyûtî'nin güzel çiçekler arasında gerçekleştirdiği konuşma devam etmektedir. Nergisin dile getirdiklerine tahammül edemeyen yasemin çiçeği ayağa kalkarak şunları söyler:

"Ben, âlemlerin Rabbine iman ettim. Ey düşük karakterli, kırıtarak hareket etmekle gülünç duruma düştün! Sen, ey nergis, pek az saygı gören birisin. Zaten senin adın Acem kökenlidir. Hizmetkârlıktan sonra idareye nasıl talip olabilirsin? Sen, hâlâ boynu büküksün. Sen, baş ağrısı

⁸ Rahmân Suresi, 37/17.

⁹ Suyûtî, a.g.e., sf. 12.

¹⁰ Suyûtî, a.g.e., sf. 12-13.

¹¹ Suyûtî, a.g.e., sf. 13.

¹² Ahmed b. Huseyin el-Beyhakî, *Şu'abu'l-İman*, Mektebetu'r-Ruşd, Riyâd, 2003, VIII/340. Bu rivayetin mevzu ve batıl olduğuna dair bkz. Ebû'l-Fadl Ahmed b. 'Alî İbn Hacer 'Askalânî, *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*, Dâru'l-Kutub el-İlmiyye, Beyrût, 1415, II/371.

¹³ Halîl b. Ahmed, age, VI/201; Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Dureyd el-Ezdî, *Cemheretu'l-Luğa*, Dâru'l-İlm l'İl-Melâyîn, Beyrût, 1987, II/711.

¹⁴ Reinhart Pieter Anne Dozy, *Tekmiletu'l-Me'âcim el-'Arabiyye*, çev. Muhammed Selîm en-Na'îmî, *Vizâretu's-Sekâfe ve'l-İ'lâm*, 'Irak, 1979, X/194.

¹⁵ el-Câhız, *el-Hayavân*, III/159.

¹⁶ Şihâbuddîn Ahmed b. Yahyâ b. Fadlullâh el-'Umerî el-'Adevî, *Mesâliku'l-Ebsâr fî Memâliki'l-Emsâr*, el-Macmau's-Sekâfî, Abudabî, 1423, III/ 531.

¹⁷ Ebû 'Abdullâh Zu'l-vizâreteyn Lisânuddîn Muhammed b. 'Abdullâh b. Sa'îd es-Selmânî, *el-İhâta fî Ahbâr Gırnâta*, Dâru'l-Kutub el-İlmiyye, Kâhire, 1424.

eken kimseleri kusturan, cenini düşrensın. Mersiye, martaval okuma! Senin bazı özelliklerinin gündeme getirilmesi, sana yeter de artar bile!”¹⁸

Yasemin sözcüğü Farsça’dan Arapça’ya geçmekle beraber Arapça’dan da birçok Avrupa diline intikal etmiştir. Araplar, yasemini “semsak” ve “sicillt” diye adlandırmıştır. Başlıca beyaz, kırmızı ve sarı eşitleri vardır. Beyazı, kokusu en güzel olanıdır.¹⁹ Suyûtî’nin, hakemliğini yaptığı ve her birinin diğerine karşı üstünlüğünü ispatlamaya çalıştığı konuşmalarda heyecan devam etmektedir. Yaseminin konuşmasından sonra bn çiçeği öfkelenerek ayağa kalkar ve yasemine şöyle seslenir: “Sen, bu tür saldırgan konuşmanla haddini aştın! Battıka da batıyorsun! Senin yapın, en zayıf bir yapıdır. Seni çok koklayanların rengi, sararıp solar. Senin kurutulmuş ve dvlmşn, siyah saın üzerine konulduğunda, onu sarartır. Senin adın ikiye bölündüğünde ise geride “Ye’s/umutsuzluk” ve “Meyn/yalan, dolan” kelimeleri kalır. Senin hakkında şairin ne dediğine bir bak!” “Yasemin, rahat yüzü grmesın; sabahleyin bahçeyi sslediğinde, şöyle bir evirip çevirdim, onu “ye’s”i/umutsuzluğu ve “meyn”i/yalanı benimsemiş olarak buldum!”²⁰ Bn ieği, yasemini yerdikten sonra kendisini övmeye başlar ve çiçeklerinin yüce, yağının pahalı olduğunu, sincabın elbisesini giydiğini, soylu ve asillerin kendisini üstün gördüklerini, dimağı rahatlattığını, koklanması halinde insana fayda verdiğini, baş ağrısını sakınleştirdiğini, ağrıyan yerlere konulması halinde yağının yararlı olduğunu, mide iğer ve dalağa olumlu yönde katkıda bulunduğunu sıralar.²¹ Bu şekilde diğer çiçekler de üstünlüklerini teker teker sıralarlar ve meziyetlerini ortaya koyarlar.

Suyûtî bir açık oturumu yöneten moderatör gibi konuşmalarına ilkin Allah’a hamd, Hz. Peygamber’e salt ve ashabına selam ile başlamış; daha sonra okurlarına hem dünyada hem ahirette değerli olan birçok güzel kokuyu sunacağını ve kokuların, hangi özelliklere ve ne gibi meziyetlere sahip olduğunu belirtmiştir. Daha sonra onlara tartışma ve muhaverenin güzel bir şekilde geçmesini tavsiye etmiş, delil olarak “Allah'a ve Peygamberine itaat edin; kişmeyin, yoksa başarısızlığa düşersiniz ve kuvvetiniz gider” ayetini getirmiştir. Bu tavsiye üzerine güzel kokular, gereksiz yere tartışmayacaklarına, birbirlerini kırmayacaklarına, insaflı davranacaklarına ve yapılan tavsiyeye uyacaklarına söz vermiştir. Suyûtî burada intak ve teşhis sanatını en güzel şekilde icra etmiştir.²² Düşünürün bazı kokuların ve çiçeklerin diliyle, insanlara bir takım ahlak erdemleri verme ve onları eğitme amacı güttüğünü ve bunda başarılı olduğunu söyleyebilir. Ayrıca koku ve çiçeklerin tıbb özelliklerini toplumuna yansıttığı açıktır.²³

Buna benzer eserler tarihimiz boyunca yazılmış ve her müellif kendi görüşünce birtakım ilkelerle beğendiği çiçeği ön plana çıkarıp o çiçekte duygularını ifade etmiş ve onda kendini

¹⁸ Suyûtî, a.g.e., sf. 14.

¹⁹ şihbuddn Ahmed b. ‘Abdolvahhb en-Nuveyr, *Nihyetu'l-Ereb f Funni'l-Edeb*, Dâru'l-Kutub ve'l-Vesiki'l-Kavmiyye, Kâhire, 1423, XI/236.

²⁰ Suyûtî, a.g.e., sf. 15-16.

²¹ Suyûtî, a.g.e., sf. 15-16.

²² iek, a.g.m., sf.166.

²³ iek, a.g.m., sf.167.

bulmuştur. Burada ilginç bir başka örnek vermek gerekirse Sünbülzâde Vehbi Efendi ve Divan'ı hatırlanabilir. Sünbülzâde Vehbi Efendi hem ismi hem yazdığı Divan'la sünbüle olan aşkını dile getirir.²⁴ Çiçekler edebiyatımızda özellikle divan edebiyatımızda kendini gösterir. Divan edebiyatında çiçekler, şairlerin duygularını dile getirmek için kullandıkları araçlardan biridir. Klasik Türk şiirinde isimleri bizzat zikredilmek suretiyle geçen yirmi sekiz çiçek şöyledir: Gül (verd), nesrîn, nesteren, lâle, şâkâyık, şakâyıku'n-nu'mân, sünbül, nergis ('abher), zerrîn, zerrînkadeh, nevrüz, benefşe (menevşe), yâsemîn (semen, yâsemen), süsen, nîlûfer (nîlû-per, nîlû-berg), çadır çiçeği, reyhân, fesleğen, karanfil (karanfûl), za'ferân, şebbû (şebbûy), zanbak, buhûr-ı Meryem, bahûr-ı Meryem, leylâk, merzengûş (mercânköşk), sedâb, lisânü's-sevr.²⁵

Yavuz Bayram, divan şairlerinin zaman zaman çiçek kelimesini kullandıklarını, bu anlamda genellikle ezhâr ve şükûf kelimelerini tercih ettiklerini ayrıca gonca ve gül kelimelerinin de çiçek karşılığında kullanıldığını yazıyor ve gülün temel işlevi ile ilgili açıklamalar veriyor: "Gülün klasik Türk şiirindeki temel işlevi, değişik vesilelerle sevgili, Hz. Muhammed (sav), diğer din ve devlet büyükleri gibi şahıslarla; sevgilinin yanağı, yüzü ve dudağı gibi uzuvlarla; cennet, Kurân-ı Kerîm, ümit, tebessüm, mutluluk, muhabbet, şiir gibi olumlu ve soyut kavramlarla; mevsim, bahar, nevrûz, şebnem, yıldızlar, bülbül gibi doğal öğelerle ve süs, ayna, elbise, la'l, tâc gibi eşyayla ilişkilendirilmesine dayanır."²⁶ Bir başka örnek vermek gerekirse İbn Yemin'in Divan'ındaki gazeller hem çiçeğin kullanımına hem de bu çiçeklerin neden kullanıldığına örnek vermek açısından mühimdir. Divân'ında üç yüz yirmi dört tane gazeli bulunmaktadır. Bu gazelerde çiçek, ağaç ve meyveler bazen gerçek anlamında bazen teşbih, istiare ve kinaye gibi edebî sanatlarla kullanılmışlardır.²⁷ Sözü edilen çiçek, ağaç ve meyveleri şu şekilde gruplandırabiliriz:

1. Çiçekler: Erguvan, gül, gülnar, lale, menekşe, nergis, nesrin, nesteren, nilüfer, reyhan, sümbül, süsen, şebboy, yasemin.
2. Ağaçlar: Çınar, karaağaç, sanavber, servi, sidre, söğüt, şimşad, tuba.
3. Meyveler: Ayva, badem, elma, fıstık, unnâb.²⁸

Konumuz açısından bunların tamamını ele almak yerine bir iki örnekle yetineceğiz.

Erguvan: Leguminosae familyasından 'Cercis' türü dalları ince, baharı müjdeleyen çiçekleri böbrek şeklinde ve kırmızıya meyilli erguvan renginde olan yaprak döken ağaç ve bu ağacın çiçekleridir. Fars şiirinde kırmızılık ve letafet mazharı olan erguvan çiçeği kırmızı rengi

²⁴ Ramazan Avcı, *Sünbülzâde Vehbî'nin Divan'ında Açan Yerli Çiçek: Türkçe Deyimler*, Sünbülzâde Vehbî Kitabı, b. 22.

²⁵ Yavuz Bayram, *Klasik Türk Şiirinde Duyguların Dili: Çiçekler*, 2007, sf.217.

²⁶ Yavuz Bayram, a.g.e., sf. 212.

²⁷ Yasemin Yaylalı, *İbn Yemin'in Gazellerinde Çiçekler, Ağaçlar ve Meyveler*, İlahiyat Tetkikler Dergisi, 2017/2, sf. 275.

²⁸ Yaylalı, a.g.e., sf. 275.

yönüyle bazen şaraba, bazen sevgilinin yüzüne, yanağına vb. teşbih edilmiştir.²⁹ Yasemin, Aden incisinden gerdanlık yaptığından beri yine erguvan, Bedehşan yakutunu kulağına taktı.³⁰ Şair sevgilinin kırmızı yüzü ile lale ve erguvan arasında renk bakımından ilgi kurarak bu çiçeklere benzetmiş, ayrıca lale ve erguvan dalından ateşin alev almasıyla çiçeklerinin açmasını kastetmiştir: Senin yüzünün bağda ve çayırdan yansımasından, lalenin ucu ve erguvan dalından ateş alevlenir.³¹

Gonca: Gülün açılmamış, tomurcuk halidir.³² Genellikle kırmızı rengi ve şekli itibariyle sevgilinin küçük ağzı, daralmış gönül goncaya teşbih edilmiştir.³³ Yeri gelmişken burada şarkılarla ilişkisi bağlamında 'Bir kızıl goncaya benzer dudağın' bestesini zikretmekte fayda görüyoruz.³⁴

...

Mûsikî duyguların şiire dönüştüğü, notalara nakşedilip nağmelerle ruhumuza şevk veren sanattır. Şair Melek Hiç, Hz. Muhammed'e olan aşkını, sevdasını, ona olan minnet ve şükranını dile getiren duygularını şiire dökmüş. Sıra bu şiirin notalarla nakşedilmesine gelmişti. Şiir, Hafız Bestekâr Amir Ateş'in ilk tasavvuf ve mûsikî hocalarından Sabahattin Volkan'ın kızı tarafından yazılıp üstada verildi. Amir Hoca bu şiire nasıl bir beste yapacağını düşünüyordu. Fakat kendisinin de ummadığı şekilde beş dakikada bestelediği şarkı oldu.

*Bir kızıl goncaya benzer dudağın,
Açılan tek gülüsün sen bu bağın,
Kurulur kalplere sevda otağın,
Kim bilir hangi gönüldür durağın.*

*Her gören göğsüme taksam seni der,
Kimi ateş gibi yaktın beni der,
Kimi billur bakışından söz eder,
Kim bilir hangi gönüldür durağın*

Amir Ateş çok yakın bir ailenin yanında Kadıköy'de kalıyordu. Bir akşam yemek hazırlığı yapılırken evin küçük oğlu Mehmet ile oyun oynuyordu. Elektrikler kesildi, ışıklar söndü. Mehmet korkmasın diye üstad çocuğu kucağına alıyor ve pencerenin yanına götürüyor. Yoldan geçen arabaları, yolu göstererek oyalamaya çalışıyordu. "Mehmet bak" falan diyor ama nafile, Mehmet ağlamaya devam ediyor. Derken hemen yan taraftaki piyanoya

²⁹ Yaylalı, a.g.e., sf. 276.

³⁰ İbn Yemîn-i Feryûmedî, *Dîvân-ı Eş'âr-ı İbn Yemîn-i Feryûmedî*, tsh. Hüseyin Alî-i Bâstânîrâd, Tahran: Kitâbhâne-i Senâî, t.y., sf. 254.

³¹ Feryûmedî, a.g.e., sf. 255.

³² Hilâl Kalkandelen, *Nevâî Bahçesinde Güller, Goncalar*, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı. 29/2008, sf. 104.

³³ Gerâmî, *Gul u Giyâh Der Hezâr Sâl-i Şî'r-i Fârsî*, sf. 290-291.

³⁴ Makam: Muhayyerkürdî. Bestekar: Amir Ateş. Sanatçı: Melihat Gülses. Güftekar: Melek Hiç. Usûl: Düyek.

yöneliyor. Çocuk ağlamasını diye piyanonun tuşlarına basmaya başlıyor ve “dım, dım, dım” diye çalıyor. Melodi o anda Melek Hiç’in yazdığı şiirle özdeşleşiyor. Derhal notalarını yazmaya başlıyor ve bu güzel şarkı doğuyor.

Peygamber aşkı ve çocuk sevgisinden doğan Muhayyerkürdî şarkı, Muazzez Ersoy, Aylin Şengül Taşçı, Hatice ve daha birçok sanatçının yorumları ve sazların nağmeleri ile ruhumuza şevk verdi. Şarkı bestelendikten kısa zaman sonra TRT son yüzyılın şarkısı diye plaket verdi. Üstat bu olaya çok şaşırılmıştı. Çünkü Amir Ateş’in o kadar güzel besteleri vardı ki, çok kolay ve kısa zamanda yaptığı beste en ön plana çıkmıştı.³⁵

Bunun akabinde bir diğer çiçeğe, laleye geçiyor. Laleyi gönle, ateşli buhurdana, kanlı gözyaşına benzetmelerle ifade etmiştir. Birkaç örnek vermek gerekirse: Senin güzel lale renkli yüzün ıslak ateştir, şarap renkli dudakta âb-ı hayat saklıdır.³⁶ Şair “kışkırtıcı sulu lalesi” ifadesiyle istiare yaparak sevgilinin kırmızı, parlak ve güzel yüzünü kastetmiştir.³⁷ Onun kışkırtıcı sulu lalesinin hararetinden, gözümün gül suyu erguvan suyuna döner.³⁸ Böylelikle şunu görüyoruz edebiyatımızda; çiçekler bir nevi sevgi duygularını muhataba ifade etmede mühim ve cazip bir araç olmuştur. Bu arada lale ile alakalı MFÖ’ye ait ‘Sarı Laleler’i şarkısı da hatırlanabilir.³⁹

Müzik birçok insanın vazgeçilmezidir. Zira insan hüznlendiğinde, mutlu anlarında, öfkenin tavan yaptığı demlerde, gurbet elde sıla hasreti çektiğinde duygulara tercüman olan bir şarkıları, türküleri terennüm etmiştir. Şiiri besteleyen kişi yağın yağmurdan, açan çiçekten, koklanan papatyadan, dikilen fidandan, sevilen orkideden, okşanan güllerden, yaşlanan hayatlardan ilham almıştır. Bestelen genelde çiçeklerle güzelleştirilmiştir. Pek çok besteci, müziğinde çiçeklere pekçok anlam yükleyerek eserlerini ortaya koymuştur. Rachmaninov, Schumann, Schubert, Chopin, Mozart ve daha nice büyük bestecinin eserlerine ilham kaynağı olan çiçeklerin aslında her birinin ayrı bir mesajı vardır.⁴⁰

“Müzik ruhun gıdasıdır” demiş eski Yunanlı filozof Sokrates. Hayatımızı devam ettirebilmek için yemeye, içmeye, gıdaya ihtiyaç duyarız. Müzik de ruh için aynı anlamı taşır. Müzik tarih boyunca kişiler ve toplumlar arasında duygu ve düşüncelerin anlatımında ve iletişimde kullanılmış en etkili yöntemdir. Müziğin duygularımıza tercüman olması, bizleri iç dünyamızda huzura erdirmesi, eserin içinde geçen çiçeklerle mümkündür. Asıl can alıcı noktaysa bestelenmiş eserlerde hangi çiçeklerin olduğu ve o çiçeklerin ne anlama geldiğidir. Bu mânâda Tanju Okan’ın ‘Papatya Gibisin Beyaz ve İnce’ eseri günümüzde hoşça dinlenen ve içinde çiçeklerin açtığı bir eserdir. İçinde çiçek isimlerinin geçtiği bir başka bilinen eser,

³⁵ Suat Yener, *Şarkıların Gözyaşları*, Altın Koza Yay., sf. 187.

³⁶ Feryûmedî, a.g.e., sf. 200.

³⁷ Yaylalı, a.g.e., sf. 280.

³⁸ Feryûmedî, a.g.e., sf. 217.

³⁹ <https://ankara.jollyjoker.com.tr/blog-detay/mfo-sari-laleler/3-temmuz-2020>;

<https://www.sarkisozleri.bbs.tr/sarki/8825/sari-laleler>

⁴⁰ Gülfam Gökmar, *Müzik ve Çiçek*, Okyanus Yayınları, 2019.

Muazzez Ersoy'un 'Ayva çiçek açmış' parçasıdır. Evrencan Gündüz'ün 'Mevsim Çiçekleri' adlı eserinde tüm çiçeklerin o yılın en güzel yönleri dile getirmektedir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, insanın ruhunun gıdası olan müzik, huzurunun besleyicisi çiçeklerle birleşince ortaya çok hoş nameler çıkıyor. Şarkılar, türküler bize tarih boyunca yüreğimizde olup bitenleri nağmeli yapıyla olağan hali biraz duygulu ve heyecanlı hale getiriyor. Esasen çiçeklerle birleştirdiğimiz şarkılar bu yüzden her dönem rağbet görüyor ve bu şarkıların hikayesi varsa işte o zaman her dönem geçerliliğini koruyor. Tarih bize hem şarkı hem de çiçek kavramlarının her dönem var olduğunu ve her dönem aşağı yukarı aynı anlamları ve fikirleri barındırdığını işaret ediyor. Müzik ve çiçek üzerinde geçmişte siyasi ideoloji açısından bazen nâhoş tartışmalar yaşanmış olsa da bir medeniyetin yol almasında bu iki unsurun önemli bir yeri olduğu muhakkaktır.